

Evliliğin Eşiğindeki Gençlerin Bekârlık, Evlilik ve Aile Metaforu Üzerine Bir İnceleme

A Study on Singleness, Marriage and Family Metaphors of Young People on the Verge of Marriage

Dr. Öğr. Üyesi Recep BOZKURT¹, Öğr. Gör. Dr. Muhittin EVREN²

Öz

Aile, bireylerin duygusal, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan; sevgi, güven ve dayanışma temellerine dayalı bir sosyal birimdir. Toplumun temel taşı olarak bireyleri birleştiren, toplumsallaşmayı sağlayan ve modernleşme sürecinde dahi vazgeçilmez bir sığınak niteliği taşıyan aile, bireysel kimlik ve toplumsal düzenin güçlenmesinde köklü bir kurumdur. Bu çalışma, evliliğin eşiğinde olan gençlerin bekârlık, evlilik ve aile kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 136 genç ile yürütülmüş; nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmış ve veriler tam yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Katılımcılardan, sosyodemografik soruların yanı sıra “Bekârlık... benzer. Çünkü...; Evlilik... benzer. Çünkü...; Aile... benzer. Çünkü...” cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Elde edilen veriler sosyal bilimlerde kullanılan bir nitel veri analiz programı ile içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, bekârlığın olumlu algılarının “özgürlük, sultanlık ve sorumsuzluk”, olumsuz algılarının ise “yalnızlık, belirsizlik ve zorluk” olarak ortaya çıktığını göstermiştir. Evlilik algısı olumsuz yönleriyle “kısıtlanma, belirsizlik, sorumluluk”; olumlu yönleriyle ise “ortaklık, birlik, yuva, mutluluk” şeklinde tanımlanmıştır. Aile algısı olumlu metaforlarla açıklanmış; “birlik, güven, kale ve zorunluluk” kavramları öne çıkmıştır. Aileye yönelik olumsuz bir algı ortaya çıkmamıştır. Bekâr bireylerin aileyi güvenli bir liman olarak görmesi dikkat çekicidir. Bu bulgular, gençlerin bekârlık ve evliliğe yönelik hem çekici hem de kaygı verici yanlar taşıdığını göstermektedir. Bu çalışma evlilik, bekârlık ve aile konularında çalışma yürüten araştırmacılar için yol gösterici olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bekârlık, evlilik, aile, gençlik, metafor

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The family, as a fundamental social unit, fulfills individuals' emotional, social, and economic needs, grounded in love, trust, and solidarity. It serves as a cornerstone of society, fostering unity, socialization, and a vital refuge even amidst modernization, strengthening individual identity and societal order. This study aims to explore the perceptions of 136 young adults on the cusp of marriage regarding singlehood, marriage, and family through metaphors. Employing a phenomenological design within qualitative research methods, data were collected using a fully structured interview form. Participants were asked to complete the statements “Singlehood is like... because...; Marriage is like... because...; Family is like... because...” alongside sociodemographic questions. The data were analyzed using content analysis via a qualitative data analysis program commonly used in social sciences. Findings reveal that singlehood is positively associated with “freedom, sovereignty, and irresponsibility” and negatively with “loneliness, uncertainty, and difficulty.” Marriage perceptions include negative aspects such as “restriction, uncertainty, and responsibility” and positive ones like “partnership, unity, home, and happiness.” Family perceptions are overwhelmingly positive, emphasizing “unity, trust, fortress, and necessity,” with no negative metaphors identified. Notably, single individuals view family as a safe haven. These findings highlight the dual

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sandıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, rbozkurt@aku.edu.tr.

²Mardin Artuklu Üniversitesi, Savur MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, muhittinevren@artuklu.edu.tr.

attractive and apprehensive perceptions of singlehood and marriage among youth. This study offers valuable insights for researchers examining singlehood, marriage, and family dynamics.

Keywords: Bachelorhood, marriage, family, youth, metaphor

Paper Type: Research

Giriş

Aile, evlilik ve bekârlık kavramları, insanlık tarihinin her döneminde toplumsal yapının merkezinde yer almıştır. Bu kavramlar, bireyin kimliğinin oluşmasında ve toplumsal düzenin sürdürülmesinde kritik rol oynar. Sosyolojik, psikolojik, hukuki ve antropolojik açıdan sıklıkla tartışılan bu üç olgunun anlamı ve önemi, toplumdan topluma, dönemden döneme değişiklik gösterebilmektedir. 21. yüzyılın başlarından itibaren küreselleşme, modernleşme ve dijitalleşmenin etkisiyle aile yapısında önemli dönüşümler yaşanmıştır (Engin, 2022; Epik vd., 2017; Erkol vd., 2021; Turğut, 2017). 2025 yılının Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı tarafından “Aile Yılı” ilan edilmesi bu çalışmanın yapılmasında itici bir güç olmuştur. Bu çalışma, evlilik çağına gelmiş fakat farklı nedenlerden dolayı henüz evlenmemiş bekârlar üzerine metaforik bir inceleme araştırmasıdır. Çalışmada; bu kişilerin aile, evlilik ve bekârlık kavramlarına yönelik algılarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, öncelikle bu üç kavramı açıklamak önem taşımaktadır.

Aile, sosyologlar ve antropologlar tarafından toplumun en temel sosyal birimi olarak tanımlanır. Giddens (2012, s. 1051), “birbirleriyle kan bağları, evlilik ya da evlat edinme yoluyla akraba olan, ekonomik bir birim oluşturan, yetişkin üyelerinin çocukların yetiştirilmesinden sorumlu oldukları bir bireyler topluluğu” olarak aileyi tanımlar. Aile, bireyin yaşamındaki en temel sosyal birim olarak, bireylerin fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan birincil yapıdır. Çünkü aile, onu oluşturan parçalar tarafından ayakta duran bir organizmadır (Koyuncu, 2014, s. 44). Antik çağlardan günümüze, aile biçimlerinde büyük farklılıklar yaşanmıştır. Ataerkil, anaerkil, çekirdek ve geniş aile gibi yapılar ortaya çıkmıştır. Tarihsel olarak tarıma dayalı toplumlarda geniş aile biçimi yaygınken, modernleşme ile birlikte çekirdek aile modelinin öne çıktığı gözlemlenmiştir (Engin, 2022, s. 124). Aile, bireylere yalnızca temel bakım ve biyolojik süreklilik sağlamaz; aynı zamanda toplumsallaşmanın, değer aktarımının ve ekonomik dayanışmanın da merkezinde yer alır. Parsons, ailenin dört ana işlevini vurgular: “toplumsallaşma, ekonomik destek, duygusal güvence ve sosyal statü kazandırma”. Aile, bireyin topluma uyum sağlamasında ve sosyal kimlik kazanmasında temel rol oynayan bir kurumdur. Toplumsallaşma süreciyle çocuklara toplumun değer ve normlarını aktararak onları toplumun bir üyesi haline getirir. Aynı zamanda ekonomik destek sağlayarak bireylerin barınma, beslenme ve bakım gibi temel ihtiyaçlarını karşılar. Duygusal güvence işleviyle sevgi, güven ve psikolojik destek sunarak bireylerin ruhsal dengesini korur. Son olarak, bireylere doğuştan bir sosyal statü kazandırarak, toplum içindeki yerlerinin belirlenmesinde etkili olur. Bu işlevler, ailenin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ne kadar hayati bir rol oynadığını göstermektedir. Ailenin türleri ise genel olarak çekirdek aile, geniş aile, tek ebeveynli aile ve yeniden yapılandırılmış aileler olarak sınıflandırılır (Karataş, 2001, s. 93-94; Cohen, 2020, s. 50-51). Çekirdek aile, anne, baba ve çocuklardan oluşur. Geniş aile, büyükanne, büyükbaba gibi akrabaların da yer aldığı yapıdır. Tek ebeveynli aile, boşanma veya ölüm nedeniyle yalnızca anne ya da babanın bulunduğu aile tipidir. Yeniden yapılandırılmış aile ise anne veya babanın yeniden evlenmesiyle farklı bireylerin birleşmesi sonucu oluşur. Modernleşme ve kentsel yaşam, aile kurumunun biçim ve işlevlerinde köklü değişiklikler yaratmıştır. Sanayi toplumunda kadının işgücüne katılımı ile geleneksel aile rolleri esnemeye başlamıştır. Özellikle boşanma oranlarının yükselmesi, evlilik dışı doğumların artması ve tek ebeveynli ailelerin yaygınlaşması, aile yapısının daha esnek ve çeşitlenmesine sebep olmuştur (Karşlı, 2019, s. 8; Sadıkoğlu, 2021, s. 341-342).

Evlilik, tarihsel ve kültürel olarak değişen, toplum tarafından onaylanmış, genellikle duygusal, ekonomik ve hukuki birlikteliğe dayanan bir kurumdur (Smart, 2020, s. 306). Evlilik,

yalnızca bireyleri değil, aileleri ve toplumsal grupları da birbirine bağlar. Bu kurumun yasal tanımı, ülkeden ülkeye, hatta aynı toplum içinde zamana ve toplumsal şartlara bağlı olarak çeşitlilik gösterebilir (Karlı, 2019, s. 2-3). Türkiye’de evlilik, Türk Medeni Kanunu’na göre, kadın ve erkeğin resmî nikâh yoluyla oluşturduğu bir birliktelik olarak düzenlenmiştir (Doğan, 2003, s. 93-94). Evliliğin anlamı, toplumların dini, hukuki ve kültürel normlarına göre şekillenir. Batı toplumlarında bireysel aşk ve kişisel uyum ön planda tutulurken, Orta Doğu ve Asya gibi toplulukçu kültürlerde ailelerin ve akraba gruplarının onayı önemli bir faktördür (Coontz, 2005). Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda romantik aşk ve bireysel tercih, evliliğin ana motivasyonu haline gelmiş, geleneksel “mantık evliliği” yerini “aşk evliliği”ne bırakmıştır (Shorter, 1977). Evlilikler günümüzde yalnızca çocuk sahibi olmak ve ekonomik birliktelik motivasyonu ile değil, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçların karşılanması amacıyla da yapılmaktadır. Bunun yanında boşanmanın hukuki ve toplumsal olarak daha kolaylaştırılması, evliliklerin dinamiklerini değiştirmiştir. Modern toplumlardaki evlilik biçimleri, sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklere bağlı olarak çeşitli dönüşümler geçirmiştir. Türkiye özelinde ise görücü usulü evliliklerin yerini büyük oranda bireysel tercihe dayalı, aşk temelli evliliklerin aldığı; yine de toplumsal baskı, ekonomik şartlar ve ailelerin onayının önemli bir rol oynamaya devam ettiği ifade edilmektedir (Aydın ve Baran, 2010, s. 122-124).

Bekârlık kavramı, diğer tüm kavram tanımlamalarında olduğu gibi, belirli bir sınır çizme ve ötekine referansla nitelikler atfetme yoluyla ele alınmakta; genellikle “evli olmama” hali şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, bekârlığın zıttı olan “evli olma” durumu üzerinden anlam kazanması doğal karşılanırsa da bu tanımlamanın eksiklik temelli bir yaklaşıma dayandığı görülmektedir (Tezcan, 2021, s. 83). Bekârlık, TDK (2025) tarafından “evlenmemiş kimse; ergen, mücerret” olarak tanımlanır. Bekârlık, bireyin evlilik kurumuna dâhil olmamış olma durumudur ve hem psikolojik hem sosyolojik açıdan farklı biçimlerde ele alınmıştır. DePaulo ve Morris (2005, s. 58), bekârlığın bir “statü” olarak toplumsal bağlamda anlam kazandığına dikkat çekerken, bazı araştırmacılar bekârlığı bireysel seçim ve özerklik olarak değerlendirmişlerdir. Kimilerine göre bekârlık, yalnızca geçici bir dönem olarak görülürken; kimilerine göre yaşam boyu süren bir tercih de olabilir. Bekârlık, farklı toplumlarda farklı anlamlar ve değerler yüklenerek algılanmıştır. Endüstri öncesi toplumlarda evlilik, toplumsal düzen ve ekonomik devamlılık açısından zorunlu görülmüş, bekârlık çoğunlukla olumsuz bir statü olarak damgalanmıştır. Özellikle kadınlar açısından bekâr olmak bir eksiklik, uyumsuzluk ya da toplumsal başarısızlık olarak değerlendirilmiştir (Tezcan, 2021). Ancak 20. yüzyılın ortalarından itibaren şehirleşme ve eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte bekâr olmanın negatif algısı kırılmaya başlamıştır. Klinenberg (2012), gelişmiş toplumlarda “yalnız yaşamayı seçen” bireylerin oranının arttığını ve “tek başına yaşama kültürü”nün yeni bir toplumsal norm haline geldiğini belirtir. Bireysel özerkliğin ve özgürlüğün ön plana çıktığı çağdaş toplumlarda bekârlık, “özgürlük”, “kişisel gelişim” ve “bağımsızlık” olarak da idealize edilmektedir. Günümüzde ekonomik bağımsızlık, kariyer önceliği, cinsel özgürlük, kent yaşamı ve dijital çağda ilişkilerin dönüşümü, bekârlığın yaygınlaşmasına yol açmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2010’lu yıllardan itibaren evlenme yaşı yükselmiş ve evli olmayan yetişkin bireylerin oranında artış gözlemlenmiştir. 2023 yılında evlenen çift sayısı 567 bin 11 iken, bu sayı 2024’te 568 bin 395’e yükselmiştir. Bin kişi başına düşen evlenme sayısını gösteren kaba evlenme hızı ise 2024 yılında binde 6,65 olarak gerçekleşmiştir. Yıllara göre ortalama ilk evlenme yaşlarına bakıldığında hem kadınlarda hem de erkeklerde evlenme yaşının arttığı dikkat çekmektedir. 2024 yılı verilerine göre erkeklerde ortalama ilk evlenme yaşı 28,3, kadınlarda ise 25,8’dir. Cinsiyetler arasındaki ortalama ilk evlenme yaşı farkı ise 2,5 yıl olarak hesaplanmıştır (TÜİK, 2025). Bu veriler evliliğin ve aile kurmanın geç yaşanmaya başladığı ve bekârlık süresinin arttığını göstermektedir. Bu çalışma açısından da önemli bir veridir. Bunun yanında, yalnız yaşamayı tercih edenlerin psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçları da önemli bir araştırma konusu olmuştur. Bekârların dayanışma ağlarına, arkadaşlık ilişkilerine ve sivil toplum çalışmalarına daha fazla zaman ve enerji ayırabildikleri;

aynı zamanda toplumun geleneksel evlilik normlarına direnç geliştirdikleri ifade edilmektedir (DePaulo, 2006).

Aile, evlilik ve bekârlık kavramları, toplumsal yapıların şekillenmesinde temel öneme sahip olup, tarihsel, kültürel ve ekonomik bağlamda dinamik bir sürece evrilmektedir. Modernleşme, küreselleşme, bireyselleşme ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi etkiler, bu üç kavramın anlamını ve işlevselliğini dönüştürmektedir. Aile, yalnızca nesiller arası aktarıma değil, bireysel kimliğin gelişimine de hizmet eden çok yönlü bir kurumdur. Evlilik, yasal ve toplumsal olarak devamlılık arz ederken, bireysel hakların ve romantik ilişkilerin ön plana çıktığı yeni biçimlerle zenginleşmektedir. Bekârlık ise toplumsal normlarla şekillenen bir statü olmaktan çıkarak, tercih edilen, saygın ve bağımsız bir yaşam biçimi olarak güç kazanmaktadır. Günümüzde aile, evlilik ve bekârlık kavramlarının katı ve evrensel tanımlarını yapmak giderek zorlaşmaktadır. Bunun yerine, toplumsal değişimi anlayabilmek ve bireysel tercihlere saygı gösterebilmek için bu kavramlara çok boyutlu, dinamik ve esnek bir bakış açısıyla yaklaşmak gerekmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmanın ana problemi; “evliliğin eşiğinde olan gençlerin bekârlık, evlilik ve aile kavramını nasıl algıladıkları” olarak belirlenmiştir. Çalışmada bu üç kavram ile ilgili algılara odaklanılacaktır.

1. Literatür

Evlilik, tarih boyunca hem bireysel hem toplumsal düzeyde anlam yüklü bir kurum olarak kabul edilmiştir. Geleneksel toplumlarda temel bir geçiş ritüeli ve toplumsal bütünleşmenin ana unsuru olarak görülen evlilik, modernleşme ile birlikte bireyselleşme, özgürlük arayışı ve ekonomik koşullar gibi değişkenlerin etkisiyle dönüşüme uğramıştır (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu dönüşüm bekârlık, yalnızlık ve evlilik algılarını da etkilemiştir. İslami değerler çerçevesinde evlilik, yalnızca bireysel bir tercih değil, aynı zamanda kutsal bir sorumluluk olarak görülmektedir. Akdoğan (2024), evliliğin insanı yalnızlıktan kurtaran, sorumluluk bilincini geliştiren ve toplumsal refahı artıran bir kurum olduğunu vurgulamıştır. Bu çerçevede aile kurmanın dinî bir görev olduğu, evlenmenin ise hem bireyin hem de toplumun huzuru açısından gereklilik taşıdığı ifade edilmiştir. Sanayileşme sonrası ortaya çıkan bireysel yaşam biçimi, bekârlığın daha görünür hale gelmesine yol açmıştır. Tezcan (2021), bekârlığın toplumsal düzeyde hâlâ olumsuzlandığını, bekâr bireylerin damgalama ve dışlanma gibi deneyimlerle karşılaştığını belirtmektedir. Bu süreç, bireyin sosyal çevresinden gelen beklentilerle çatışmasına ve psikolojik yalnızlık hislerinin artmasına neden olmaktadır. Bekâr kadınlar üzerine yapılan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır (Turnage ve Huang, 2022). Bekâr kadınlar popüler kültürde genellikle yalnız ve mutsuz olarak temsil edilmekte, bu da bekârlığın toplumsal bir damgalamaya dönüşmesine yol açmaktadır. Kadınlar ise dijital platformlar ve öz-yardım kaynaklarıyla bu algıya karşı çıkarak bekârlığı “yolculuk”, “mücadele” ve “armağan” metaforlarıyla yeniden tanımlamaktadır. Bu metaforlar, bekârlığın hem güçlendirici hem de direniş içeren çok boyutlu bir deneyim olduğunu göstermektedir. Bekâr bireyler üzerine yapılmış bir diğer araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Britanya’da bekâr bireylerin, özellikle kadınların, evlilik merkezli toplumsal normlar nedeniyle damgalandığını ve dışlandığı tespit edilmiştir. Bekârlık eksiklik ya da başarısızlık olarak görülmekte, tüketim kültürü de çiftleri merkeze alarak bu dışlanmayı pekiştirmektedir. Ancak bekâr bireyler, bu normlara karşı direnç geliştirmektedir (Lai vd., 2015).

Erdoğan (2019) yalnız yaşamayı bireysel bir tercih olarak değil, ekonomik bağımsızlık, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bireycilik gibi etkenlerin bir sonucu olarak değerlendirmiştir. Bu noktada bekârlığın modern toplumda yalnızca zorunlu bir durum değil, aynı zamanda desteklenen ve norm haline gelen bir yaşam biçimi olduğu ortaya konmaktadır. Yalnızlık yalnızca özel yaşamı değil, mesleki yaşamı da etkileyen çok yönlü bir durumdur. Yakut ve Certel (2016), öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin; yaş, kıdem, memnuniyet gibi değişkenlerle anlamlı ilişkiler gösterdiğini ve bu durumun bireyin iş performansına kadar uzandığını ifade etmektedir. Toplumsal rollerin değişmesiyle birlikte yalnızlık hem bireysel hem de kurumsal düzeyde çözüm bekleyen bir sorun olarak ele alınmaktadır.

Güneş ve Elkurdi (2022), X, Y ve Z kuşaklarının evliliğe bakış açılarını karşılaştırmış ve özellikle X kuşağının evliliğe daha olumlu yaklaştığını, Y ve Z kuşaklarının ise daha eleştirel ve bireysel değerlere odaklanan bir tutum sergilediklerini belirtmiştir. Ayrıca kadınların evliliğe yönelik tutumlarının erkeklere göre daha temkinli olduğu vurgulanmıştır. Kuşak farkı, yalnızca yaşla değil; teknoloji, sosyal medya ve değerler sistemiyle de ilişkili olarak şekillenmektedir. Gürses (2021) tarafından geliştirilen Evlilik Algısı Ölçeği (EAÖ), üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının belirlenmesinde kullanılmıştır. Bulgular, öğrencilerin evlilik algılarının; yaş, cinsiyet, gelir düzeyi ve romantik ilişki durumu gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Ancak anne-baba eğitim düzeyi ve aile içi şiddet gibi bazı değişkenlerin anlamlı fark yaratmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Baş ve Cengiz (2018), Karadeniz Teknik Üniversitesi örneğinde yürüttükleri araştırmada üniversite öğrencilerinin aile ve evlilik konularında hâlâ geleneksel değerlere önem verdiklerini, ancak bu tutumların sosyal baskılarla şekillendiğini ifade etmişlerdir.

Nitel yöntemlerle gerçekleştirilen metafor analizleri, bireylerin zihninde evlilikle ilgili nasıl imgeler taşıdıklarını belirtmektedir. Özabacı, Körük ve Kara (2019), evliliğin mutluluk, güven, emek, üretkenlik ve mücadele gibi temalarla ilişkilendirildiğini belirlemiş; ancak evliliğin bir risk ve belirsizlik kaynağı olarak da algılandığını göstermiştir. Ümmet (2017) ise evli üniversite mezunlarıyla yaptığı çalışmada, evlilik algısının büyük ölçüde olumlu metaforlarla tanımlandığını, çocuk sahibi olan bireylerin evliliğe daha anlamlı baktığını ifade etmiştir. Bu metaforlar, evliliğin sadece bir sözleşme değil, duygu ve değerlerle örülmüş bir yapı olduğunu göstermektedir. Lakoff ve Johnson (1980), metaforların düşünce yapımızın temelini oluşturduğunu ve soyut kavramların somut imgelerle anlam kazandığını belirtmiştir. Bu bağlamda, evlilik gibi karmaşık kavramlar da metaforlarla anlamlandırılmakta; bireyler kendi deneyimlerini ve beklentilerini bu metaforlar üzerinden ifade etmektedir. Kağıtçıbaşı'nın (1996) çalışması ise kültürel yapının birey algıları üzerindeki etkisini ortaya koyarak, evlilik ve aile kurumunun kolektivist toplumlarda neden daha merkezi bir rol oynadığını açıklamaktadır.

Evlilik, bekârlık ve yalnızlık gibi kavramlar; toplumsal normlar, kültürel değerler, ekonomik koşullar ve bireysel deneyimlerle şekillenen çok boyutlu olgulardır. Geleneksel yaklaşımlar evliliği kutsal bir kurum olarak yüceltirken, modern yaşam tarzı bu yapıyı sorgulamakta ve alternatif yaşam biçimlerine olanak tanımaktadır. Literatürdeki çalışmalardan farklı olarak, bu çalışma, Türkiye'de evlilik çağına gelmiş fakat bireysel ve toplumsal nedenlerden dolayı henüz evlenmemiş bekârlar üzerine metaforik bir inceleme araştırmasıdır. Burada bu kişilerin incelenen kavramlara yönelik algıları analiz edilecektir. Literatürde bekârlık, evlilik ve aile kavramlarına ilişkin çalışmalar bulunmakla birlikte, evliliğin eşliğindeki gençlere yönelik spesifik bir araştırma bulunmamaktadır. 2024 yılının TÜİK (2024) verilerine göre 15 yaş ve üzerinde olup da hiç evlenmeyen kişilerin sayısı 19.485.977'dir. Bu bağlamda, bu çalışmanın alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel yöntemin tercih edilmesinin temel nedeni, araştırma probleminin nicel ölçümler ve istatistiksel analizlerle tam anlamıyla açıklanamamasıdır (Creswell, 2021, s. 49). Araştırma, bireylerin öznel algılarına ve anlam dünyalarına odaklandığı için nitel yöntem aracılığıyla yürütülmüştür. Çalışmanın amacı, evliliğin eşliğinde olan gençlerin; bekârlık, evlilik ve aile kavramlarına dair algılarını metaforlar aracılığıyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada fenomenolojik yaklaşım tercih edilmiştir. Fenomenoloji, bireylerin ortak deneyimlerinin özüne ulaşmayı ve bu deneyimlerin ardındaki anlamı keşfetmeyi amaçlayan bir yaklaşım olarak öne çıkar (Tekindal ve Arsu, 2020, s. 159). Nitekim fenomenolojik analiz, bireylerin yaşantılarını nasıl algıladıkları ve bu algılar doğrultusunda nasıl tepkiler verdikleri üzerinde yoğunlaşır (Layder, 2014, s. 124).

Ancak bu araştırmada kullanılan veri toplama sürecinde, katılımcılara boşluk doldurmalı cümleler verilmiş ve bu cümleler aracılığıyla ürettikleri metaforlar analiz edilmiştir. Bu yöntem,

metaforların betimlenmesine imkân tanımakla birlikte, fenomenolojik araştırmalarda sıklıkla beklenen derinlemesine görüşmeler ve deneyim çözümlemeleri kadar ayrıntılı bir fenomenolojik derinlik sunmamaktadır. Dolayısıyla bu durum, çalışmanın sınırlılığı olarak kabul edilmelidir. Analiz yöntemi ile fenomenolojik desen arasındaki bu farklılık, çalışmanın kuramsal temeli ile uygulama boyutu arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Bu bağlamda araştırma, katılımcıların deneyimlerini tüm yönleriyle ayrıntılandırmaktan ziyade, onların belirli kavramlara ilişkin algılarını metaforlar üzerinden görünür kılmaya odaklanmıştır. Böylelikle araştırma, fenomenolojik yaklaşımın temel ilkeleriyle ilişkili olmakla birlikte, kullanılan veri toplama tekniği nedeniyle betimleyici bir nitelik kazanmıştır (Mayring, 2011, s. 110).

2.1. Katılımcılar

Çalışma grubunun özellikleri, betimsel bir şekilde aktarılmıştır. Çalışmaya katılım gösterenlerin yaş oranlarına bakıldığında 23-30 yaş arası 99 kişi (%72), 31 yaş ve üstü, 37 (%28) kişi yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyet dağılımı şu şekildedir; 57 Kadın (%41,91), 79 erkek (%58,09) olmak üzere toplam 136 genç ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Erkek ve kadın katılımcılar arasında %16,99'luk bir fark bulunmaktadır. Bekâr kadın ve erkeklerin çalışmada yer alması, elde edilen veriler açısından farklı bir sonuç doğurmamıştır. Elde edilen verilerin tekrar etmeye başlaması ve doyum noktasına ulaşıldığı düşünüldüğü için bu sayının yeterli olduğu düşünülmüştür (Glaser & Strauss, 2006: 61). Analiz sırasında verilerin ortak bir sıklıkta olduğu görülmüş ve daha fazla kişi ile görüşülmesine ihtiyaç duyulmadığı anlaşılmıştır. TÜİK'in evlenme yaş ortalaması dikkate alınarak, 23 yaş ve üstü kadınlar ile 25 yaş ve üstü erkekler çalışmanın kapsamına alınmıştır. 88 kişi (%64,70) ailesi ile 48 kişi ise (%35,30) tek yaşamaktadır. 2 kişi (%1,47) ilkökul ve ortaokul, 27 kişi (%19,85) lise, 13 kişi (%9,56) ön lisans, 81 kişi (%59,56) lisans, 13 kişi (%9,56) ise lisansüstü eğitime sahiptir. Anne baba yaşıyor olma durumuna bakıldığında: İki de yaşıyor diyen kişi sayısı 120 (%88,24), ikisi de yaşamıyor: 2 (%1,47), yalnız anne yaşıyor: 9 (%6,62), yalnız baba yaşıyor: 5 (%3,68), şeklindedir. Katılımcıların anne baba medeni durumuna bakıldığında ise; 129 kişi (%94,85), birlikte yaşıyor, 7 kişi (%5,15) boşanmış durumundadır.

Bu verilerin dışında, anne eğitim durumuna bakıldığında genel olarak okumamış veya ilkökul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bununla bağlantılı olarak katılımcıların 120'si annesinin ev hanımı olduğunu belirtmiştir. Baba eğitim durumuna bakıldığında ilkökul ve lise eğitimi almış olmasının yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Çok çeşitli işlerde çalışıyor olmalarına karşın, babalarının genel olarak esnaf ve emekli olma durumları yoğunluktadır. Hanede yaşayan kişi sayısına bakıldığında ortalama 3-4 kişi olduğu görülmektedir. Tek kişi yaşayanların yanı sıra 9 kişi yaşayan haneler de bulunmaktadır. Hane gelir düzeyinde ise asgari ücret ve altı olduğu gibi 100.000 TL olan haneler de görülmüştür. 136 katılımcı olduğundan dolayı, katılımcı özelliklerini tek bir tabloda yer verilmesi mümkün olmamıştır. Bu nedenle diğer bilgiler betimsel olarak ifade edilmiştir. Aşağıdaki tablo 1'de katılımcıların Sosyo-demografik özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

Özellik	Kategori	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Yaş Aralığı	23-30 yaş	99	72,79
	31 yaş ve üstü	37	27,21
Cinsiyet	Kadın	57	41,91
	Erkek	79	58,09
Yaşama Durumu	Aile ile yaşayan	88	64,70
	Tek yaşayan	48	35,30
	İlkokul ve Ortaokul	2	1,47

Eğitim Durumu	Lise	27	19,85
	Ön lisans	13	9,56
	Lisans	81	59,56
	Lisansüstü	13	9,56
Anne-Baba Yaşıyor Olma	İkisi de yaşıyor	120	88,24
	İkisi de yaşamıyor	2	1,47
	Yalnız anne yaşıyor	9	6,62
	Yalnız baba yaşıyor	5	3,68
Anne-Baba Medeni Durumu	Birlikte yaşıyor	129	94,85
	Boşanmış	7	5,15

Yukarıdaki özellikleri verilen katılımcılardan bilgiler toplanarak analiz edilmiştir. Buradaki hedef kitle üzerinden elde edilen veriler metaforik çalışma için değerlendirilmiştir. Katılımcılar, Türkiye'nin 7 farklı coğrafi bölgesinde ikamet etmektedir. Böylelikle Türkiye'de ki gençlerin bekârlık, evlilik ve aile algısına ulaşılmaya çalışılmıştır.

2.1.1. Veri Toplama Tekniği ve Analizi

Bu çalışmanın kapsamı, evliliğin eşiğinde bulunan bekâr bireylerle sınırlıdır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, kadın katılımcılar için 23 yaş ve üzeri; gelir getirici bir işte çalışma koşulu aranmazken, erkek katılımcılar için 25 yaş ve üzeri olmanın yanı sıra aktif olarak gelir elde eden bir işte çalışıyor olma kriteri uygulanmıştır. Çalışma grubunun yaş sınırının belirlenmesinde TÜİK'in evlenme yaş ortalaması baz alınmıştır (TÜİK, 2025). Bu durum, çalışmanın metodolojik sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Medeni Kanun'da yer alan “kadın ve erkeğin 17 yaşını doldurmadan evlenemeyeceği” hükmü ile Türkiye'deki toplumsal evlilik yaşı ortalamaları göz önünde bulundurularak çalışma grubu oluşturulmuştur. Evlilik süreci, özellikle ekonomik açıdan önemli bir yük teşkil etmekte olup, bu yükün büyük oranda erkek bireylerin sorumluluğunda olması nedeniyle, erkek katılımcılarda gelir kriteri zorunlu tutulmuş; kadın katılımcılar için ise böyle bir gereklilik öngörülmemiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan tam yapılandırılmış görüşme formunun etik değere sahip olduğunu belgelemek amacıyla 21.05.2025 tarihinde, 2025/219 kararı ile Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 'etik rapor' alınmıştır. Etik rapor sonrası, 22.05.2025-05.06.2025 tarihleri arasında hazırlanan Google form, amaçlı ve kartopu tekniği kullanılarak saha araştırması yapılmıştır. WhatsApp, X, Instagram ve Facebook sosyal medya kanalları aracılığıyla katılımcılara ulaşılmıştır. Tam yapılandırılmış görüşme formunu test etmek amacıyla, 10 kişiye görüşme formu gönderilmiştir. Görüşme formunun uygun olduğu görülmüş ve formun yayılması için sosyal medya kanallarından gerekli duyurular yapılarak katılımcılara ulaşılmıştır. Bu araştırmada, nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan metafor tekniği aracılığıyla veriler toplanmıştır. Metafor kullanımının temel amacı, fenomenolojik araştırmalarda olduğu gibi bireylerin kişisel yaşam deneyimlerini derinlemesine anlamlandırmak ve bu deneyimlerin somut bir biçimde ifade edilmesine olanak tanımadır. Metaforlar, soyut kavramların toplumsal düzeyde daha anlaşılır hale getirilmesinde işlevsel bir araç olarak öne çıkmaktadır (Lambkin, 2012). Zira bireylerin dilsel ifadelerle başvurma biçimi, iletişim kurma tarzı ve dünyayı anlamlandırma süreçleri üzerinde metaforların belirleyici bir rol oynadığı bilinmektedir (Ortony vd., 1978). Sosyal bilimlerde kullanılan bir nitel veri analiz programı aracılığıyla elde edilen metaforların içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, metinden çıkarılan yorumları sınıflandıran ve bunları yönetilebilir veri parçalarına indirgeyen bir araştırma tekniğidir (Weber, 1990, s. 5). Araştırmada nitel içerik analizi kullanılmış olmasına rağmen kodların frekanslarına yer verilerek nicel teknikten faydalanılmıştır. İçerik analizinde kullanılan kodlama, araştırmanın bulgularını açık ve sistematik hale getirir. Çünkü kod, verileri sembolik

olarak tanımlamak için kullanılan özetleyici, çarpıcı, çağrışımsal bir sözcük veya kısa bir ifade olarak tanımlanmaktadır (Saldana, 2019, s. 4). Bu nedenle içerik analizi sürecinde verilerin kodlanması araştırmacı için yol gösterici bir araç haline gelmiştir (Kümbetoğlu, 2008, s. 152). Çalışmada katılımcıları ifade etmek için Kadınlar: K1...K57 şeklinde; Erkekler ise; E1...E79 şeklinde kodlanmıştır.

2.1.2. Geçerlik ve Güvenirlik

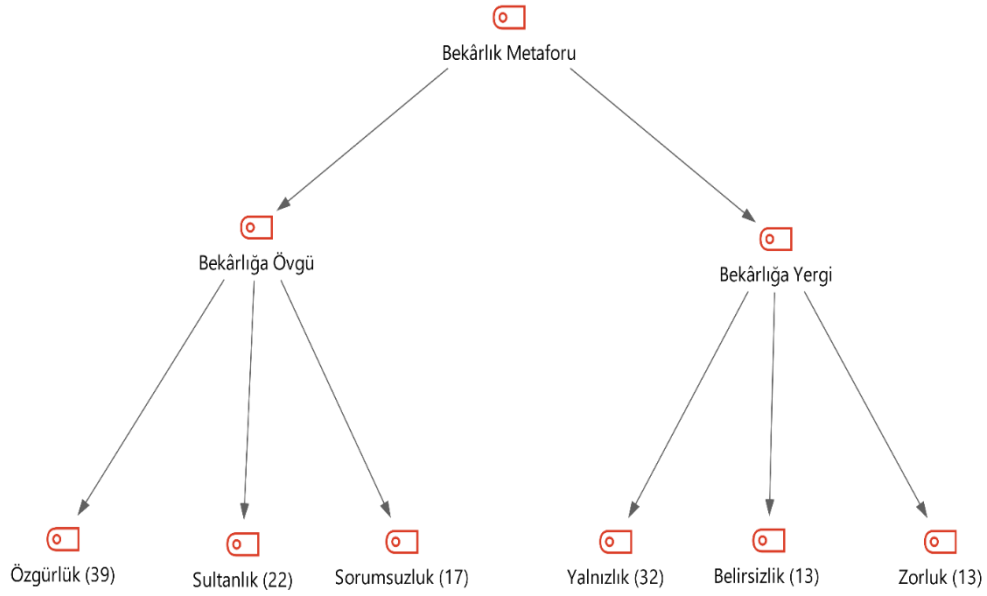
Nitel araştırmalara yönelik geçerlik ve güvenilirliğe yönelik getirilen eleştirileri azaltmak amacıyla bazı önlemler alınmıştır. Araştırma bulguları, 136 kişilik bir çalışma grubunun görüşme içeriklerinden oluşan veri setinden elde edilmiştir. Kullanılan veri miktarının güvenilirliği sağlamada etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü bekârlık, evlilik ve aile kavramına yönelik ifade edilen metaforların benzer olduğu görülmüştür. Çalışma grubunun seçimi, çalışma grubunun özellikleri, veri toplama ve analiz süreçleri yöntem bölümünde açıklanmıştır. Veri kaybını önlemek amacıyla görüşme içerikleri saklanmıştır. Dış güvenilirliği sağlamak amacıyla görüşme transkriptleri ve kodlama içerikleri dijital ortamda saklanmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak amacıyla doğrudan alıntılarla temaları yansıtan örnek ifadeler yer verilerek betimsel bir yaklaşım sergilenmiştir. Bu şekilde bazı veriler, katılımcıların ifade ettikleri şekilde doğrudan sunularak okuyucuların elde edilen bulguları değerlendirmesine olanak sağlanmıştır. Nitel araştırmalar yürütülürken bilgisayar destekli programlardan yararlanmak, elle kodlamaya kıyasla analiz sürecindeki hata payını azaltmakta, böylece araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliğini artırmaya yardımcı olmaktadır (Creswell, 2021, s. 255). Bu çalışmada sosyal bilimlerde kullanılan bir nitel veri analiz programının kullanılması geçerlilik ve güvenilirliği artıran faktörlerden biridir. Miles ve Huberman (1994, s. 279), dış geçerliliğin sağlanabilmesi için; çalışmada kullanılan örneklemin, ortamın ve süreçlerin diğer araştırmacılar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir şekilde tanımlanması gerektiğini belirtir. Analiz sonucunda kodların geçerliliği ve güvenilirliği nitel yöntem ve içerik analizi konusunda deneyimli 2 uzmanın görüşleri ele alınarak iç geçerlilik sağlanmıştır. Uzmanlar sosyolog olmakla birlikte biri aile diğeri ise gençlik sosyolojisi alanında çalışmaları bulunmaktadır.

3. Bulgular

Bu bölümde, evliliğin eşiğinde olan kadın ve erkek katılımcıların “bekârlık, evlilik ve aile” kavramı hakkında geliştirdikleri metaforlarla ilgili bulgular; kod, kategori ve temaları gösterir şekillere yer verilerek yorumlanmıştır. Verilerin analizi sonucunda bekârlık kavramına yönelik, bekârlığa övgü ve bekârlığa yergi başlıklı iki kategori bulunmaktadır. Bekârlığa övgü kategorisine ait “özgürlük, sultanlık ve sorumsuzluk” kodları, bekârlığa yergi kategorisine ait ise “yalnızlık, belirsizlik ve zorluk” kodları ortaya çıkmıştır. Evlilik kavramına ilişkin, evliliğe yönelik negatif algı ve evliliğe yönelik pozitif algı olmak üzere iki kategori bulunmaktadır. Evliliğe yönelik negatif algı kategorisine ait “belirsizlik, kısıtlanma ve sorumluluk” kodları, evliliğe yönelik pozitif algı kategorisine ait ise “ortaklık, birlik, yuva ve mutluluk” kodları ortaya çıkmıştır. Aile kavramına ilişkin, dört kod ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan kodlar “birlik, zorunluluk, güven ve kale” olarak sıralanmaktadır.

3.1. Bekârlık Kavramına İlişkin Metaforlar

Evliliğin eşiğinde olan gençlerin, bekârlığa övgü ve yergi olmak üzere iki farklı kategoride algıları bulunmaktadır. Bekârlığa övgülerini ifade edenlerin sıklığına göre sıralaması şu şekildedir: Özgürlük (39), sultanlık (22), sorumsuzluk (17). Bekârlığa yergilerini ifade edenlerin sıklığına göre sıralaması ise şu şekildedir: Yalnızlık (32), belirsizlik (13), zorluk (13). Evliliğin eşiğinde olan gençlerin %57’si bekârlığa övgülerini, %43’ü ise bekârlığa yergilerini ifade etmektedir. Aşağıdaki şekil 1’de bekârlık metaforuna yer verilmiştir.

Şekil 1. Bekârlık Metaforu

3.1.1. Bekârlığa Övgü Kategorisi

Katılımcılar, bekârlığı özgürlük, sultanlık ve sorumsuzluk olarak ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ait olarak ortaya çıkan metaforlar şu şekildedir: Rüzgâr, bağımsızlık, gezgin, yüksüz kamyon, rahatlık, çocukluk, gençlik, sessiz oda, yaprak, kuş, kral, bal, ağaç, gökyüzü, nefes, padişah ve öğrenci.

Özgürlük: Bekârlık, bireyin kendi kararlarını özgürce alabilmesi, kimseye hesap verme zorunluluğu olmaması ve sorumluluklardan uzak bir yaşam sürmesiyle ilişkilendirilmiştir. Özgürlük koduna yönelik katılımcıların aktarımlarına aşağıda yer verilmiştir.

"Bekârlık rahat, özgür, istediğin gibi aldığın nefese benzer. Çünkü sadece senin nefesindir kimse nasıl alacağına karışamaz (K5)."

"Gökyüzüne benzer. Çünkü hayata istediğin gibi bakabilir ve özgürce yaşayabilirsin (K13)."

"Krallığa benzer. Çünkü karışanın olmaz (E28)."

"Bekârlık kuşa benzer. Çünkü özgürce hareket edebilme şansın yüksek (K56)."

"Bekârlık kendi rüzgârında savrulan yaprak gibidir. Çünkü bekârlık insana istediği yönde gitme imkânı sunar (E74)."

"Bekârlık özgürlüktür çünkü kimseye hesap vermek zorunda değilim (K34)."

Sultanlık: Bekârlık, bireyin kendi hayatı üzerinde tam kontrol sahibi olması, özgürlük ve rahatlık sunmasıyla "sultanlık" olarak tanımlanmıştır. Sultanlık koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Sultanlığa benzer çünkü kafam rahat (E1)."

"Sultanlığa, çünkü tek yaşamayı severim (E35)."

"Sultanlıktır çünkü karışan yok (K41)."

"Bekârlık sultanlığa benzer. Çünkü istediğin zaman istediğin yerde istediğini yapabilirsin (K10)."

Sorumsuzluk: Bekârlık, bireyin üzerindeki sosyal, ekonomik ve ailevi sorumlulukların azlığı veya yokluğu ile ilişkilendirilerek “sorumsuzluk” olarak tanımlanmıştır. Sorumsuzluk koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Bekârlık sorumsuz yaşama benzer çünkü sorumlu olduğun kimse yoktur(E79)."

"Sorumluluk olmadığından laylaylom bir hayat (E50)."

"Bekârlık iyi çünkü bu ekonomide bekârlık daha iyi (E54)"

Bekârlığa övgü kategorisi, katılımcıların bekârlığı özgürlük, sultanlık ve sorumsuzluk temaları çerçevesinde olumlu bir yaşam biçimi olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Özgürlük temasında bekârlık, bireyin kendi kararlarını alma ve yaşamını sınırsız biçimde sürdürme imkânı olarak görülmüş; rüzgâr, kuş ve gökyüzü gibi metaforlarla desteklenmiştir. Sultanlık teması, bireyin yaşamı üzerinde tam kontrol sahibi olma ve dış müdahalelerden uzak yaşama isteğini yansıtırken; sorumsuzluk teması, sosyal ve ekonomik yükümlülüklerden kaçış arzusunu ifade etmektedir. Genel olarak bu bulgular, bekârlığın bireysel özerklik ve yaşam kontrolü açısından olumlu bir deneyim olarak algılandığını göstermektedir.

3.1.2. Bekârlığa Yergi Kategorisi

Katılımcılar, bekârlığı “yalnızlık, belirsizlik ve zorluk” olarak ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ait olarak ortaya çıkan metaforlar şu şekildedir: Yarım elma, fıstık ağacı, evsiz, kafes, yılan, kuru dal, şekersiz çay, boş kap, solmuş dal, çıplak, zulüm, eksik bir ruh, soğuk ev, deniz, yorgun, meyvesiz ağaç, düzensiz, içi boş balon, çıkmaz sokak, pusulasız, boş poşet, buzdolabı, kivi, yolculuk, kirada yaşamak, toplumsal baskı, sessiz, sıkıcı ve stres.

Yalnızlık: Bekârlık; yalnızlık, eksiklik ve sosyal bağlardan yoksunlukla ilişkilendirilmiştir. Bireyin tek başına olmasının duygusal ve sosyal açıdan zorlayıcı olduğunu, evliliğin ise tamamlayıcı bir unsur olarak görüldüğü vurgulanmaktadır. Yalnızlık koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Bekârlık yalnızlığa benzer. Çünkü hayatına birini almadan yaşayamazsın (K8)."

"Yarım elmaya benzer. Çünkü evlenince tamamlanırsın (K21)."

"Evsizliğe benzer. Çünkü gidecek yeriniz yoktur (E17)."

"Bekarlık, kafesteki bir kuş gibidir, kanatları var ama uçamıyor (E65)."

"Bekarlık boş bir kaba benzer Çünkü insan evlenince dolar (E47)."

"Yaprak çıkarmamış bir ağaca benzer. Tek başına bir anlam ifade etmez. Çıplak kalmış gibisinden (K36)."

Belirsizlik: Bekârlık; belirsizlik, düzensizlik ve istikrarsızlıkla ilişkilendirilmektedir. Bulgular, bireyin hayatında net bir yön veya düzen eksikliğini vurgularken, evliliği daha istikrarlı bir alternatif olarak konumlandırmaktadır. Belirsizlik koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Bekârlık anomiye belirsizliğe benzer. Çünkü bekârlıkta bir düzen yoktur (E53)."

"İhtimaller çokluğudur. Çünkü belirsizliktir (K18)."

"Bekarlık pusulasız hayatta kalmak gibidir. Çünkü hedef yol yöntem hep değişir (E24)."

"Bekarlık, düzensiz birbirine girmiş ip yumağına benzer. Çünkü bekarlık, evliliğe göre düzensiz yaşamaktır. Yemek saatin, uyku saatin, harcamaların genellikle evlendikten sonra her şey bir düzene oturur (E67)."

Zorluk: Bekârlık toplumsal ve ekonomik baskılar nedeniyle zorlayıcı bir durum olarak algılanmakta, eksiklik ve tatminsizlik hissiyle ilişkilendirilmektedir. Bekârlığın geçici rahatlık

sunabileceği, ancak uzun vadede zorluklar barındırdığı vurgulanmaktadır. Zorluk koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Hem rahat hem yorucudur çünkü toplum baskısı çok (E71)."

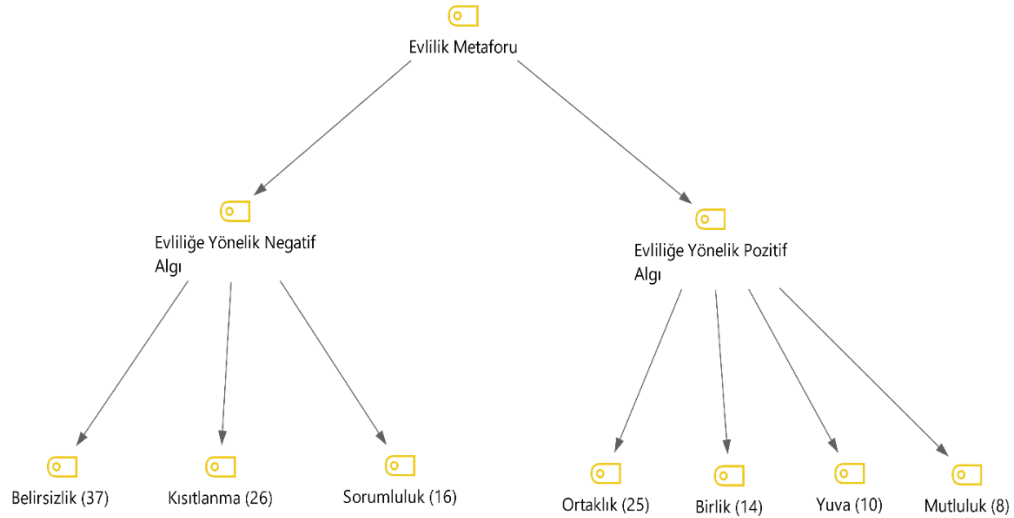
"Bekârlık sessiz bir odaya benzer, huzurlu, sakın ama bazen de fazla sessiz (36)."

"Strestir; çünkü toplumsal baskı var (E65)."

Katılımcıların görüşlerinden elde edilen "Bekârlığa Yergi" kategorisi, bekârlığın çoğunlukla yalnızlık, belirsizlik ve zorluk temaları üzerinden olumsuz bir yaşam biçimi olarak algılandığı tespit edilmiştir. Yalnızlık temasında bekârlık; duygusal eksiklik, sosyal bağların yoksunluğu ve eksiklik hissiyle ilişkilendirilmiş, "yarım elma", "boş kap" ve "evsiz" gibi metaforlarla ifade edilmiştir. Belirsizlik teması, bireylerin bekârlığı düzensiz, yönsüz ve geçici bir durum olarak değerlendirdiğini göstermekte; "pusulasızlık" ve "düzensiz ip yumağı" gibi imgeler bu algıyı yansıtmaktadır. Zorluk temasında ise bekârlık, ekonomik kaygılar ve toplumsal baskılarla bağlantılı olarak stresli ve yıpratıcı bir yaşam tarzı şeklinde betimlenmiştir. Elde edilen veriler, evliliğin katılımcılar tarafından yalnızlık ve düzensizliğe karşı bir çözüm ve denge unsuru olarak konumlandırıldığını göstermektedir.

3.2. Evlilik Kavramına İlişkin Metaforlar

Evliliğin eşiğinde olan gençler, evliliğe yönelik negatif algı ve evliliğe yönelik pozitif algı olmak üzere iki farklı kategoride değerlendirmektedir. Evliliğe yönelik negatif algıya sahip olan kodların sıklığına göre sıralaması şu şekildedir: Belirsizlik (37), kısıtlanma (26) ve sorumluluk (16). Evliliğe yönelik pozitif algılarını ifade edenlerin sıklığına göre sıralaması ise şu şekildedir: Ortaklık (25), birlik (14), yuva (10) ve mutluluk (8). Evliliğin eşiğinde olan gençlerin %58'i evliliğe yönelik negatif algıya sahip iken %42'si olumlu algıya sahiptir. Aşağıdaki şekil 2'de evlilik metaforuna yer verilmiştir.

Şekil 2. Evlilik Metaforu

3.2.1. Evliliğe Yönelik Negatif Algı Kategorisi

Evliliğe yönelik negatif algıya sahip olan gençler, evliliği "belirsizlik, kısıtlanma ve sorumluluk" olarak ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ait olarak ortaya çıkan metaforlar şu şekildedir: Gelecek, yaprak, çifte kumru, mecburiyet, gül, çalışmak, ebeveyn, düzen, yoldaş, yemek, sözleşme, yatırım, yol, ekonomi, dalga, beyaz eşya, sınav, sakız, kara delik, karpuz, kumar, tahterevallı, hapisane, düğüm, perişanlık, kaos, kafes, akvaryum, dolu poşet, otorite, menfaat, huzursuzluk ve zulüm.

Belirsizlik: Evlilik, bilinmezlik, risk ve hem olumlu hem de olumsuz sonuçlara gebe bir süreç olarak tanımlanmıştır. Belirsizlik koduna yönelik katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

"Evlilik bilinmezliğe benzer. Çünkü Hiçbir şeyin kesin olarak tahmin edilemediği ülkemizde evlilik sonu belli olmayan ve sürecin içindeyken dahi ne olacağını kestiremeyeceğimiz bir bilinmezliktir."

"Zor ve ani olan bir sınava benzer çünkü karşı tarafı asla tanıımıyorsun yüzde yüz güvenemiyorsun (K57)."

"Evlilik sözleşmeye benzer. Çünkü cayarsan bedelini ödersin (E9)."

"Evlilik yatırım yapmaya benzer, yanlış yere yatırım yaparsan hayatın kayar (E27)."

"Evlilik beyaz eşyaya benzer. Çünkü aldığınızda ya yıllarca kullanırsınız ya da elinizde patlar (E7)"

"Evlilik bir kara deliğe benzer. Çünkü bir eş, onun ailesi, yeni bağ, yeni ortak alanlar vs. hepsinde bir bilinmezlik, bir karanlık vardır (K29)."

Kısıtlanma: Evlilik, bireysel özgürlüğün ve kişisel özerkliğin kaybı, sorumlulukların artması ve bireyin kendi isteklerinden ödün vermesiyle ilişkilendirilmiştir. Kısıtlanma koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Evlilik hapisaneye benzer. Çünkü insanı kısıtlar (E2)."

"Evlilik düğüme benzer çünkü kişiler o düğümde bağlanırlar (K30)."

"Evlilik bir kafese benzer. Çünkü kişi artık her adımını bir başkasına göre atmak zorunda kalır, özgürlüğü kısıtlanır ve çoğu zaman kendi isteklerinden ödün vermek zorunda kalır (E25)."

"Benliğin ikinci plana atılışı kendin dışında her şeyi düşündüğün bir kaos atmosferine benzer (E6)."

Sorumluluk: Evliliğin sorumluluk, düzen ve paylaşım getiren bir süreç olduğu ifade edilmektedir. Evliliğin sevgi ve emekle sürdürüldüğünde güzelleşen, ancak ekonomik ve duygusal yüklerle zorlaşabilen bir taahhüt olduğu vurgulanmaktadır. Katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Evlilik, düzenin olduğu bir hayata benzer. Çünkü bir sorumluluk altında olduğun için bu düzen mecburi bir hal alır. Çünkü bakmakla yükümlü olduğun insanlar ve yaşamınızı idame ettirmek için çalışmak zorunda olduğun bir işin var (E7)."

"Evlilik çalışmaya benzer çünkü görevlerini yerine getirmen gerekir (E73)"

"Evlilik bir güle benzer can suyu vererseniz güzelleşir ilgiyi vermezseniz solup gider (K55)."

Katılımcıların ifadelerine göre oluşturulan "Evliliğe Yönelik Negatif Algı" kategorisi, genç bireylerin evliliği çoğunlukla belirsizlik, kısıtlanma ve sorumluluk bağlamında olumsuz bir süreç olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Belirsizlik temasında evlilik; risk içeren, öngörülemez ve sonucu kestirilemeyen bir birliktelik olarak tanımlanmış, "kara delik", "sözleşme" ve "yatırım" gibi metaforlarla ifade edilmiştir. Kısıtlanma teması altında evlilik, bireysel özgürlüğü sınırlayan, kişisel tercihleri geri plana iten ve benliğin bastırıldığı bir durum olarak görülmektedir; "hapisane", "kafes" ve "düğüm" bu durumu temsil eden metaforlar arasında yer almaktadır. Sorumluluk teması ise evliliğin duygusal ve ekonomik yükümlülükler getiren, emek ve özveri gerektiren bir yapı olduğunu vurgulamaktadır. Katılımcılar, evliliği yalnızca romantik bir birliktelik olarak değil, aynı zamanda ciddi bir toplumsal ve bireysel yükümlülük alanı olarak konumlandırmaktadır. Bu bağlamda, evlilik, gençler tarafından hem duygusal hem de yapısal açıdan riskli ve sınırlayıcı bir kurum olarak algılanmaktadır.

3.2.2.Evliliğe Yönelik Pozitif Algı Kategorisi

Evliliğe yönelik pozitif algıya sahip olan gençler, evliliği “ortaklık, birlik, yuva ve mutluluk” olarak ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ait olarak ortaya çıkan metaforlar şu şekildedir: Kale, çay, çatı, mevsim, dayanışma, tatlı, el, bağ, ağaç, dans, uyum, toplum, takım, hayat, yoldaşlık, sevgi, saygı, iş, destek, maya, düzen, istikrar, yatak, puzzle, dal ve huzur.

Ortaklık: Evlilik, iki kişinin hayatı paylaşması, birbirini tamamlaması ve ortak bir amaç doğrultusunda hareket etmesi olarak tanımlanmıştır. Ortaklık koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Evlilik uyum yolculuğuna benzer. Çünkü ne olursa olsun atılan adımlar ortaktır (K47)."

"Evlilik iki candostun belirli bir hedefe birbirinin yükünü paylaşarak yürümesidir çünkü siz kaybolduğunuzda eşiniz eşiniz kaybolduğunda siz ona yolu gösterirsiniz (E39)."

"Aynı takımda oynamaya benzer. Çünkü hayatın problemlerini zor rakiplere rağmen yenmeye çalışmaktır (E61)."

"Evlilik hayata benzer. Çünkü her şeyin ortak (E74)."

"Evlilik ortak iş kurma çabasına benzer. Çünkü aslında baştan her şey konuşulur ve imzalar atılır. Maddi ve manevi bir hayata ortak olursun (K16)."

Birlik: Evliliğin iki bireyin birleşerek hayatı paylaştığı, dayanışma ve uyumla zenginleşen bir birliktelik olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle evliliğin tamamlayıcı, destekleyici ve anlam katan bir bağ olduğu vurgulanmaktadır. Birlik koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Birlikte olmaya benzer çünkü yalnız yaşamak zordur (E31)."

"Evlilik bir çatıyı beraber taşımaya benzer çünkü çatı düşerse evlilik diye bişey kalmaz (E14)."

"Evlilik bir olmaktır. Eşinle hayata dair her şeyi birlikte yaparsın... mutlu olursun (K49)."

"Evlilik bir kuş gibi kanadın var ama uçamıyorsun evlenmek diğer kanadının olması demek bir çift kumru demek (K38)."

Yuva: Evlilik, sıcaklık, güven, samimiyet ve aitlik hissiyle dolu bir ortam olarak tanımlanmıştır. Yuva koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Evlilik yuvaya benzer. Çünkü evlenince bir yere ait olursun (E47)."

"Evlilik sıcak bir yuvaya benzer (K28)."

"Evlilik güven ve yuvadır. Çünkü bekârlık ve evde tek başına yaşama karanlık bir mezara benziyor (E23)."

Mutluluk: Evlilik huzur, mutluluk ve aitlik hissiyle dolu bir süreç olarak algılanmaktadır. Evliliğin bireyleri birleştirerek hayatı daha anlamlı ve güzel kıldığı vurgulanmaktadır. Mutluluk koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Ev sahibi olmaya benzer. Çünkü bazen memnun olmasan da orası senin evindir huzurlu hissettirir (E69)."

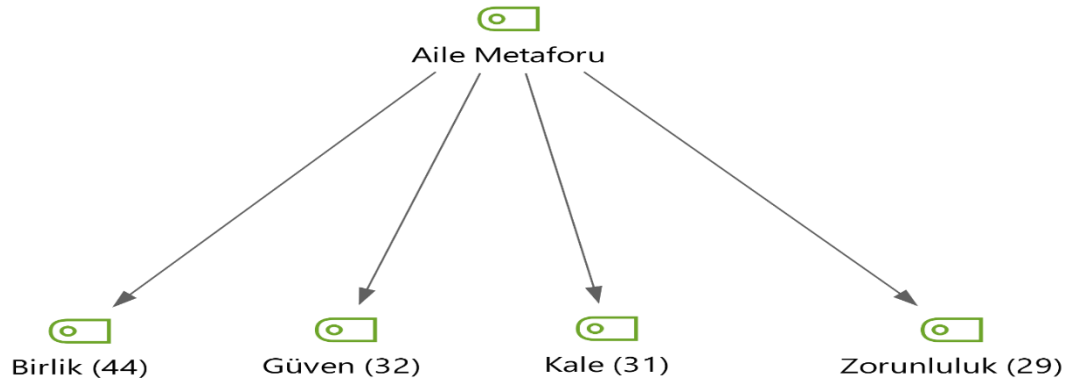
"Mutluluğa benzer. Çünkü tek başına mutlu olamazsın (K7)."

“Evliliğe Yönelik Pozitif Algı” kategorisi, gençlerin evliliği çoğunlukla ortaklık, birlik, yuva ve mutluluk temaları çerçevesinde anlamlandırdığını göstermektedir. Ortaklık teması, evliliğin hayatın tüm yönlerinde karşılıklı sorumluluk ve dayanışma üzerine kurulu bir iş birliği olduğunu vurgularken; birlik teması, bireylerin evlilik yoluyla tamamlandığını ve uyum içinde hareket ettiğini göstermektedir. Katılımcılar, evliliği aynı takımda oynamaya, uyum yolculuğuna ve birlikte çatıyı taşımaya benzeterek bu dayanışma ruhunu metaforlarla ifade etmiştir. Yuva teması, evliliğin bireye aitlik hissi, güven ve duygusal sıcaklık sunduğunu belirtirken; mutluluk

teması, evliliği huzur, anlam ve paylaşımın bir kaynağı olarak konumlandırmaktadır. Genel olarak katılımcılar, evliliği yalnızlığa karşı bir çözüm, duygusal ve sosyal bütünlüğe ulaşmanın bir yolu ve yaşamı zenginleştiren bir kurum olarak değerlendirmektedir.

3.3. Aile Kavramına İlişkin Metaforlar

Evliliğin eşiğinde olan gençler, aileye yönelik olumlu algıya sahiptir. Aile kavramına yönelik algıların sıklığına göre sıralaması şu şekildedir: Birlik (44), güven (32), kale (31), zorunluluk (29). Aşağıdaki şekil 3'te aile metaforuna yer verilmiştir.

Şekil 3. Aile Metaforu

Aile kavramına yönelik ortaya çıkan metaforlar şu şekildedir: Nefes, bağ, ağaç, su, oksijen, lamba, sorumluluk, ülke, toplum, hayat, dünya, yaşam, samimiyet, liman, ömür, deniz, duygu, ağaç, cennet, yuva, zenginlik, özgüven, zenginlik, inanç, kitap, ev, fedakârlık, dağ, çatı, duvar, kök, kaya, güven, zincir, duvar, direk, çay, çekirdek, sarmaşık, orman, çorba, kavuşma, özgüven, dal, düğüm, destek ve gelecek.

Birlik: Aile, güçlü bağlarla birleşen, sevgi, dayanışma ve sorumlulukla şekillenen bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Ailenin bireyleri tamamlayan, topluma temel oluşturan ve köklü bir birliktelik olduğu vurgulanmaktadır. Birlik koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Aile kopmayan bağlara benzer. Çünkü herkes bıraksa bile kan bağı olan insanların bizleri asla bırakmayacağını biliriz (K26)."

"Aile çekirdeğe benzer, çünkü nasıl ki bir ağacın temeli çekirdekse, toplumun temeli de ailedir (K9)."

"Vücudundaki bir uzva benzer - yaralanırsa canın acır, vücuduna zarar verse dahi kesip atmakta zorlanırsın (E17)"

"Bowling oyununa benzer topu sert yersin düşer tüm aile ama tekrar birlikte dizilir (E24)."

"Bazen bir bütünü paylaşan tek bir ağaca bazen de üzerinde meyveler veren ağaca benzer. Çünkü aile bir olabilmenin tadını her türlü yaşayabilmektir (E21)."

Güven: Aile, bireye huzur, destek, samimiyet ve aidiyet hissi sunan, güvenilir bir liman olarak tanımlanmıştır. Güven koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Rahat bir limana benzer arada sorun olsa da güvenli limandasın (K40)."

"Deniz kenarına benzer çünkü günün sonunda tüm yorgunluğunuzu giderir huzur ve güven veren mutluluk kaynağı (E68)."

"Aile cennetin bu dünyadaki yansıması gibidir. Çünkü bütün güzellikler sanki ailede toplanmış gibi (K50)."

"Aile bir ağaca benzer çünkü dallandıkça güzelleşir, mutlu huzurlu oldukça daha bir kenetlenir insan (K34)."

Kale: Aile güven, dayanışma ve aitlik hissiyle dolu bir yuva olarak algılanmaktadır. Ailenin bireyi koruyan, güçlendiren ve hayatın fırtınalarına karşı sağlam bir sığınak olduğu vurgusu öne çıkmaktadır. Kale koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Aile bir yuvaya benzer. Çünkü en zor durumda sığındığımız ilk yerdir (K55)."

"Aile arkadaki dağdır. Çünkü sıkışınca ona yaslanırsın (K32)."

"Kayaya benzer çünkü sırtını dayadığında o gücüyle arkada olduğunu sana hissettirir (E11)."

"Aile bir binanın kolonlarına benzer çünkü destektir güven verir (E44)."

Zorunluluk: Aile, bireyin hayatında vazgeçilmez, temel bir ihtiyaç ve sorumluluklar zinciri olarak tanımlanmıştır. Zorunluluk koduna yönelik katılımcıların aktarımları şu şekildedir:

"Aile birlikte yaşamaya benzer. Çünkü hayat tek başına sürmez (E77)."

"Bi yerden sonra gerekli ve iyi bir şey bence (K53)."

"Suya benzer. Çünkü olmazsa olmaz (20)."

Araştırmaya katılan gençlerin ifadeleri doğrultusunda oluşturulan "Aile Kavramına İlişkin Metaforlar" kategorisi, bireylerin aileye yönelik genel olarak olumlu ve anlam yüklü bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, aileyi sıklıkla birlik, güven, kale ve zorunluluk temalarıyla ilişkilendirmiştir. Birlik temasında aile; sevgi, dayanışma ve köklü bağlarla şekillenen bir yapı olarak tanımlanmış, bireylerin birbirini tamamladığı ve ayrılmaz bir bütün oluşturduğu vurgulanmıştır. Güven teması ise aileyi bireye huzur, aidiyet ve sığınma hissi sunan bir liman olarak konumlandırmakta; katılımcılar aileyi "liman", "cennet" ve "ağaç" gibi metaforlarla tanımlamıştır. Kale teması altında aile, bireyi dış tehditlere karşı koruyan, güç veren ve sağlam bir yapı olarak betimlenmiş; "dağ", "kaya" ve "kolon" metaforları bu algıyı desteklemektedir. Zorunluluk temasında aile, hayatın vazgeçilmez bir parçası ve bireyin temel ihtiyaçlarından biri olarak değerlendirilmiştir. Bu bulgular, gençlerin aileyi hem duygusal hem de yapısal açıdan temel bir yaşam unsuru olarak gördüklerine işaret etmektedir.

Tartışma

Bu çalışma, evliliğin eşiğinde olan gençlerin bekârlık, evlilik ve aile kavramlarına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla inceleyerek, bu kavramların bireylerin zihninde nasıl anlamlandırıldığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda sahadan veriler elde edilerek analiz edilmiştir. Bulgular, gençlerin bu kavramlara yönelik algılarının hem bireysel hem de toplumsal dinamiklerden etkilendiğini göstermektedir. Bekârlık kavramına ilişkin metaforlar, "özgürlük, sultanlık ve sorumsuzluk" gibi olumlu algılar ile "yalnızlık, belirsizlik ve zorluk" gibi olumsuz algılar arasında ikiye ayrılmıştır. Bu durum, bekârlığın bireysel özerklik ve bağımsızlık gibi modern değerlerle ilişkilendirildiği, ancak aynı zamanda toplumsal baskılar ve yalnızlık hissiyle olumsuz bir statü olarak algılanabildiğini göstermektedir. Literatürde, DePaulo ve Morris (2005) ile Tezcan (2021) bekârlığın toplumsal bağlamda damgalanabileceğini belirtirken, Klinenberg (2012) yalnız yaşamayı seçmenin modern toplumlarda bir norm haline geldiğini vurgulamıştır. Bu çalışma, Türkiye gibi kolektivist bir kültürde, bekârlığın hem bireysel özgürlük hem de toplumsal baskılarla şekillenen karmaşık bir durum olduğunu göstermektedir. Özellikle, katılımcıların %57'sinin bekârlığa övgü, %43'ünün ise yergi ifade etmesi, bu kavramın bireyler arasında polarize bir şekilde algılandığının göstergesidir. Bekârlık yaygın bir olgudur ve yapılan çalışmalar, bunun çok boyutlu nedenlere dayandığını göstermektedir. Örneğin, Amerikalı bekâr

bireylerle yapılan bir araştırmada, bekârlığın en sık gerekçeleri arasında zayıf flört becerileri, özgürlük isteği, incinme korkusu, farklı öncelikler ve aşırı seçicilik öne çıkmıştır (Apostolou, vd., 2020). Bekar bireylerin damgalandığı, dışlandığı farklı çalışmalarda da görülmüştür (Lai vd., 2015; Turnage ve Huang, 2022).

Evlilik kavramına ilişkin metaforlar, “belirsizlik, kısıtlanma ve sorumluluk” gibi negatif algılar ile “ortaklık, birlik, yuva ve mutluluk” gibi pozitif algılar arasında bölünmüştür. Evliliğe yönelik negatif algıların (%58) daha baskın olması, gençlerin evliliği riskli ve bireysel özgürlüğü kısıtlayıcı bir kurum olarak görme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Özabacı, Körük ve Kara (2019) tarafından evliliğin risk ve belirsizlik kaynağı olarak algılanabileceğini belirten çalışmayla uyumludur. Öte yandan, evliliğin pozitif algılarında “yuva” ve “mutluluk” gibi metaforların öne çıkması, evliliğin duygusal güvenlik ve aidiyet hissiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu durum, Ümmet (2017) ve Kağıtçıbaşı (1996) gibi araştırmacıların evliliğin kolektivist toplumlarda duygusal ve toplumsal bağların güçlendiricisi olarak görüldüğünü vurgulayan bulgularıyla paralellik göstermektedir. Türkiye’de evliliğin hâlâ geleneksel değerlerle şekillendiği, ancak bireyselleşme ve modernleşme ile birlikte aşk temelli evliliklerin ön plana çıktığı gözlemlenmiştir (Aydın ve Baran, 2010). Bu çalışmada elde edilen sonuçlara bakıldığında, gençlerin evliliğe yönelik algılarında hem geleneksel hem de modern unsurları bir arada yansıttığı söylenebilir.

Aile kavramına ilişkin metaforlar ise tamamen olumlu bir çerçeveye sahiptir ve “birlik, güven, kale ve zorunluluk” gibi kodlarla ifade edilmiştir. Ailenin bireyler için bir sığınak, destekleyici bir liman ve vazgeçilmez bir yapı olarak algılanması, Giddens (2012) ve Parsons’ın aileye attığı toplumsallaşma, duygusal güvence ve sosyal statü işlevleriyle uyumludur. Katılımcıların aileye yönelik metaforlarında “kale” ve “güven” gibi ifadelerin sıkça kullanılması, ailenin bireyleri koruyan ve güçlendiren bir kurum olarak algılandığını göstermektedir. Bu bulgu, kolektivist toplumlarda ailenin merkezi rolünü vurgulayan Kağıtçıbaşı (1996) ve Cohen (2020) gibi çalışmalarla desteklenmektedir. Ancak, “zorunluluk” kodunun da ortaya çıkması, ailenin bireyler için hem bir ihtiyaç hem de sorumluluklar zinciri olarak algılandığını göstermektedir. Bu durum, modernleşme ve bireyselleşmenin aile yapısını esnettiği, ancak ailenin hâlâ temel bir toplumsal birim olarak önemini koruduğu belirtilebilir.

TÜİK (2025) verileri, Türkiye’de evlenme yaşının yükseldiğini ve bekârlık oranlarının arttığını göstermektedir. Bu çalışma, bu istatistiksel verileri destekler nitelikte, gençlerin evliliğe temkinli yaklaştığını ve bekârlığı bir yaşam biçimi olarak daha fazla tercih ettiği ifade edilebilir. Özellikle kadınların evliliğe erkeklere göre daha temkinli yaklaştığına dair bulgular (Güneş ve Elkurdi, 2022), bu çalışmada da evliliğe yönelik negatif algıların baskınlığı ile desteklenmektedir. Bununla birlikte, ailenin olumlu algılanması, Türkiye’de kolektivist kültürün hâlâ güçlü bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu durum, modernleşme ve bireyselleşmenin aile ve evlilik kavramlarını dönüştürdüğü, ancak geleneksel değerlerin hâlâ etkili olduğu bir geçiş dönemine işaret etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, evliliğin eşiğinde olan gençlerin bekârlık, evlilik ve aile kavramlarına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla inceleyerek, bu kavramların bireysel ve toplumsal düzlemde hangi anlamlarla ilişkilendirildiğini ele almıştır. Elde edilen sonuçlar, özellikle bu üç kavrama yüklenen anlamların birbirinden farklı yönelimlere işaret ettiğini ve gençlerin algılarında modern bireyselleşme eğilimleri ile geleneksel aile değerleri arasında bir uyumsuzluk bulunduğunu göstermektedir.

Bekârlık kavramına yönelik değerlendirmelerde, gençler arasında çift yönlü bir algının var olduğu görülmektedir. Bir grup genç, bekârlığı “özgürlük”, “açık alan” ve “kendi kararlarını verebilme” metaforlarıyla tanımlayarak bağımsızlığı, bireysel tercihleri ve özerkliği öne çıkarmaktadır. Öte yandan, “boşluk”, “yalnız ada” ve “eksiklik” gibi metaforlarla bekârlığı ifade edenler, bu yaşam biçimini yalnızlık, toplumsal baskı ve normatif dışlanma ile ilişkilendirmiştir.

Dolayısıyla bekârlık, hem özgürlük alanı hem de kaygı ve baskı kaynağı olarak çelişkili bir biçimde algılanmaktadır. Evlilik kavramına dair görüşler ise daha belirgin biçimde olumsuz çağrışımlar etrafında yoğunlaşmaktadır. Bir kesim evliliği “zincir”, “kafes” veya “yük” metaforlarıyla tanımlayarak özgürlük kaybı, ekonomik sorumluluk ve toplumsal baskılarla özdeşleştirmiştir. Bununla birlikte, “yuva”, “bahçe” ve “sığınak” gibi olumlu metaforlar da kullanılmış ve evlilik, güvenlik, aidiyet ve mutluluk sağlayan bir kurum olarak değerlendirilmiştir. Bu çift yönlü algı, evlilik kurumunun gençler için hem çekim hem de kaygı uyandıran bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir. Aile kavramına ilişkin değerlendirmeler ise büyük ölçüde olumlu metaforlarla şekillenmiştir. Gençlerin aileyi “kale”, “çatı” ve “liman” metaforlarıyla tanımlamaları, ailenin güven, dayanışma ve toplumsal aidiyet sağlayan bir kurum olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Özellikle aileye yönelik olumsuz metaforların neredeyse hiç kullanılmaması, aile kurumunun gençler için hâlâ toplumsal yapının en güvenilir ve temel dayanağı olarak görüldüğünü göstermektedir. Bu durum, evlilik kavramına yönelik temkinli yaklaşımlarla karşılaştırıldığında dikkat çekicidir.

Araştırmanın sonuçları hem teorik hem de pratik düzeyde çeşitli çıkarımlar sunmaktadır. Öncelikle, gençlerin evlilik ve aileye dair çelişkili algılarının dengelenebilmesi için evlilik öncesi eğitim programlarının geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu programlarda yalnızca evliliğin sorumlulukları değil, aynı zamanda iletişim becerileri, çatışma çözme yöntemleri, finansal planlama ve ortak yaşamın getirdiği gündelik pratikler ele alınmalıdır. Bu tür eğitimler, gençlerin evliliği daha gerçekçi ve sağlıklı bir bakış açısıyla değerlendirmelerine katkı sağlayabilir. Bununla birlikte, evliliğin olumsuz algılanmasında ekonomik kaygıların belirgin rol oynadığı göz önüne alındığında, genç çiftlere yönelik sosyal ve ekonomik desteklerin artırılması gerekmektedir. Barınma, istihdam ve sosyal güvenlik konularında sunulacak teşvikler, gençlerin evlilik sürecinde yaşadığı kaygıları azaltarak evlilik kurumuna yönelik olumsuz algıları hafifletebilir. Ayrıca, araştırmada tespit edilen negatif metaforların kökenlerini daha iyi anlamak amacıyla derinlemesine nitel çalışmalara ihtiyaç vardır. Gençlerin deneyimlerini daha ayrıntılı biçimde ortaya koyacak mülakat ve odak grup çalışmaları, evliliğe dair kaygıların hangi toplumsal ve bireysel koşullardan beslendiğini daha net biçimde açıklığa kavuşturacaktır. Elde edilen veriler hem toplumsal yapının değişen yönlerini hem de süreklilik arz eden kültürel değerleri anlamak bakımından önemli ipuçları barındırdığı söylenebilir.

İleride yapılacak çalışmalarda, kuşaklar arası farklılıkların yanı sıra dijitalleşmenin evlilik ve aile algıları üzerindeki etkisinin incelenmesi de önem taşımaktadır. Özellikle sosyal medya ve dijital kültürün gençlerin ilişki biçimlerini ve beklentilerini nasıl dönüştürdüğünü ortaya koyacak araştırmalar, bu alandaki bilgi birikimini derinleştirebilir. Yaşlı bekârlara yönelik benzer bir çalışma yapılabilir.

Kaynakça

- Akdoğan, A. (2024). İslâmî değerler açısından bekârlık, evlilik ve aile kurmanın anlam ve önemi. *Ordu İlahiyat*, 3, 57–69.
- Apostolou, M., O. J., & Esposito, G. (2020). Singles reasons for being single: Empirical evidence from an evolutionary perspective. *Frontiers in psychology*, 11, 746. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00746>
- Aydın, O., & Baran, G. (2010). Toplumsal değişme sürecinde evlenme ve boşanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 117-126.
- Baş, E., & Cengiz, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *İmgelem*, 2(2), 5–27.

- Cohen, I. (2020). Aile. İçinde. B. S. Turner (Ed.), *Sosyoloji sözlüğü* (E. Yenigün, Çev., ss. 50–59). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Coontz, S. (2006). *Marriage, a history: How love conquered marriage*. Penguin.
- Creswell, J. W. (2021). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (5th ed.). SAGE Publications.
- DePaulo, B. & Morris W. (2005). Singles in society and in science. *Psychological Inquiry*.
- DePaulo, B. (2006). *Singled Out: How singles are stereotyped, stigmatized, and ignored, and still live happily ever after*.
- Doğan, M. (2003). Türk medenî kanunu'nun evliliğin genel hükümleri bakımından getirdiği yenilikler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(4).
- Engin, M. (2022). Türkiye’de aile yapısının dönüşümü: sorunlar ve beklentiler. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 123-136.
- Epik, M. T., Çiçek, Ö., Altay, S. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak tarihsel süreçte ailenin değişen/değişmeyen rolleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 0(38), 35 - 58
- Erdoğan, B. (2019). Modern toplumda yalnız yaşamak, yeni bir norm olarak bekârlık. *Sosyologca*.
- Erkol, M., Şahin, M., & Avcı, Ş. (2021). Toplumsal değişimin bir göstergesi olarak gençlerin evliliğe yönelik tutumları. *Universal Journal of History and Culture*, 3(1), 57-78. <https://doi.org/10.52613/ujhc.881488>
- Giddens, A. (2012). *Socioloji*. Ankara: Kırmızı Yayınları.
- Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (2006). *Discovery of Grounded Theory: Strategies For Qualitative Research*. Chicago: Aldine Transaction.
- Güneş, Ö., & Elkurdi, M. (2022). X, Y ve Z kuşaklarının evlilik algısı. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 8(15), 244–256.
- Gürses, A. S. (2021). Üniversite öğrencilerinin evlilik algısı [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Jamieson, L. (2014). *Changing intimacy: Everyday heterosexualities in later life*.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *Family and human development across cultures: A view from the other side*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Karataş, K. (2001). Toplumsal değişim ve aile. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 89-98.
- Karlı, E. (2019). Modernleşme sürecinde çözölen aile yapısı ve kadının yeniden inşası (Doctoral Dissertation, Ergün Dilaveroğlu).
- Klinenberg, E. (2012). *Going solo: The extraordinary rise and surprising appeal of living alone*. New York: The Penguin Press
- Koyuncu, A. A. (2014). Aile araştırmaları metodolojisi: Yaklaşımlar ve yöntemler. M. Aydın (Ed.), *Sistemik aile sosyolojisi* (ss. 41-64). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Kümbetoğlu, B. (2008). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma* (2. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lai, A. L., Lim, M., & Higgins, M. (2015). The abject single: exploring the gendered experience of singleness in Britain. *Journal of Marketing Management*, 31(15–16), 1559–1582. <https://doi.org/10.1080/0267257X.2015.1073170>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.

- Lambkin, B. (2012). Migration as a metaphor for metaphor. *Metaphor and the Social World*, 2(2), 180-200. DOI: <https://doi.org/10.1075/msw.2.2.03lam>
- Layder, D. (2014). *Sosyal teoriye giriş* (Çev: Ü.Tatlıcan). (4. Baskı). İstanbul: Küre Yayınları.
- Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş* (Çev: A.Gümüş ve M.S.Durgun). Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. USA: Sage Publication.
- Ortony, A., Reynolds, R. E., & Arter, J. A. (1978). Metaphor: Theoretical and empirical research. *Psychological Bulletin*, 85(5), 919. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.85.5.919>.
- Özabacı, N., Körük, S., & Kara, A. (2019). Evlilik anlamına ilişkin metaforik bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 693-736.
- Sadıkoglu, Z. Z. (2022). Modern Türk aile yapısında ve kadınların uğraşlarında değişim. *Tesam Akademi Dergisi*, 9(1), 317-347. <http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.986225>.
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı* (Çev: A.T. Akcan ve S. N. Şad). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Shorter, E. (1975). *The making of the modern family* (Vol. 369). New York: Basic Books.
- Smart, C. (2020). Evlilik ve boşanma. İçinde. B. S. Turner (Ed.), *Sosyoloji sözlüğü* (A. Ecdaroğlu, Çev., ss. 306-312). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- TDK (2025). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim tarihi: 03.06.2025)
- Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20 (1), 153- 182.
- Tezcan, F. (2021). Damgalanan bir yaşam tarzı olarak bekârlık. *Sosyoloji Dergisi*(41-42), 81-115.
- Turgut, F. (2017). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. *Medeniyet Ve Toplum Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Turnage, A. K., & Huang, S. (2022). Societal attitudes towards the single woman a metaphor analysis. *Pennsylvania Communication Annual*, 78(1).
- TÜİK (2024). Medeni Durum <https://nip.tuik.gov.tr/?value=MedeniDurum> (Erişim Tarihi: 03.09.2025)
- TÜİK (2025) Güncel Evlenme ve Boşanma İstatistikleri <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2024-54194#:~:text=Ortalama%20ilk%20evlenme%20ya%C5%9F%C4%B1%202024,2%2C5%20ya%C5%9F%20olarak%20ger%C3%A7le%C5%9Fti> (Erişim tarihi: 03.06.2025)
- Ümmet, D. (2017). Üniversite mezunu evli bireylerin evlilik algıları üzerine metaforik bir inceleme. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 205-235.
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analysis*. London: SAGE Publications.
- Yakut, S., & Certel, H. (2016). Öğretmenlerde yalnızlık düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 69-94.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararları

Tarih: 21.05.2025

No: 05

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %100

2. yazar katkı oranı : %100